

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/809,Wyklady-dla-Wojska-Polskiego-Torun-12-czerwca-2006-r.html>
06.04.2026, 14:41

Wykłady dla Wojska Polskiego - Toruń, 12 czerwca 2006 r.

W dniu 12 czerwca 2006 r. w Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu dr Tomasz Chinciński z OBEP w Gdańsku Delegatura w Bydgoszczy wygłosił wykład zatytułowany „Protesty młodzieży pomorskiej w maju 1946 r.” Wykład odbył się w ramach współpracy nawiązanej między Wojskiem Polskim a IPN. Kolejne prelekcje z zakresu najnowszej historii Polski dla kadry oficerskiej WP pracownicy BEP IPN będą prowadzić od września 2006 r. W trakcie wykładu dr Tomasz Chinciński powiedział, że po zakończeniu II wojny światowej większość społeczeństwa była wrogo nastawiona do władzy komunistycznej. Najbardziej zdecydowanie przeciwko komunistom występowała młodzież, która spontanicznie i bezkompromisowo wyrażała swoje niezadowolenie. W województwie pomorskim, według danych Urzędu Bezpieczeństwa, 90 procent młodych ludzi było negatywnie nastawionych do nowego systemu politycznego. Do masowych wystąpień młodzieży, ogarniających swym zasięgiem prawie wszystkie większe miasta, doszło w maju 1946 roku, kiedy to uczniowie szkół średnich i studenci wyższych uczelni zorganizowali pochody trzeciomajowe, nie podporządkowując się zakazowi wydanemu 29 kwietnia przez Ministerstwo Informacji i Propagandy.

Protesty majowe młodzieży pomorskiej były sprzeciwem wobec kolejnego ograniczenia wolności, jakie wprowadzili komuniści zakazując organizowania pochodów trzeciomajowych. Były też formą oporu młodego pokolenia wobec systemu politycznego narzuconego przez komunistów. Miały one na Pomorzu charakter powszechny i cieszyły się poparciem zdecydowanej większości społeczeństwa. Za każdym razem interweniowali funkcjonariusze aparatu bezpieczeństwa, którzy nie zdołali zapobiec pochodom trzeciomajowym we Włocławku, w Inowrocławiu, Bydgoszczy, Grudziądzu, Świeciu nad Wisłą, Brodnicy, Golubiu-Dobrzyniu, Jabłonowie Pomorskim i Lubawie. W wielu powiatach województwa pomorskiego uroczystości trzeciomajowe zostały ograniczone jedynie do mszy w kościołach i do popołudniowych akademii. Młodzież w kilku miejscowościach zbierała się na placach przed kościołami i próbowała zawiązać manifestacje, do których jednak nie dopuścili funkcjonariusze PUBP. Tak było w Lipnie, Człuchowie, Sępólnie Krajeńskim, Mogilnie, Aleksandrowie Kujawskim, Miasteczku, Wyrzysku, Szubinie, Złotowie i Żninie. Akcję prewencyjną funkcjonariusze UB przeprowadzili wraz z MO i PPR. „Ostre pogotowie” zostało ogłoszone we wszystkich PUBP od 29 kwietnia (w Żninie już od 27 kwietnia) i trwało do 4 maja, w tym czasie wszyscy funkcjonariusze prowadzili tylko czynności operacyjne mające zapobiec ewentualnym wystąpieniom młodzieży. Zawieszono prowadzenie wszystkich śledztw i spraw operacyjnego rozpracowania. W rozbijanie pochodów bezpośrednio zaangażowani byli sami szefowie PUBP. Prowadzono intensywną inwigilację społeczeństwa, podsłuchując rozmowy nawet wśród tych osób i w tych miejscach, które bezpośrednio nie zagrażały zorganizowaniem demonstracji.